

Sygn. akt V ACa 1216/17

## WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 kwietnia 2018 r.

**Sąd Apelacyjny w Warszawie V Wydział Cywilny w składzie następującym:**

Przewodniczący: SSA Paulina Asłanowicz

Sędziowie: SA Marzena Miąskiewicz

SO del. Paweł Duda (spr.)

Protokolant: sekr. sądowy Dorota Jędrak

po rozpoznaniu w dniu 24 kwietnia 2018 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa A. W.

z udziałem po stronie powoda interwenienta ubocznego B. W.

przeciwko Spółdzielni Mieszkaniowej w P.

o ustalenie

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 22 listopada 2016 r., sygn. akt IV C 9/15

***uchyla zaskarżony wyrok w całości i przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Warszawie, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego.***

Marzena Miąskiewicz Paulina Asłanowicz Paweł Duda

Sygn. akt V ACa 1216/17

## UZASADNIENIE

***wyroku z dnia 24 kwietnia 2018 r.***

A. W. pozwem z dnia 7 stycznia 2015 r. skierowanym przeciwko Spółdzielni Mieszkaniowej w P. wniósł o unieważnienie uchwały Rady Nadzorczej Spółdzielni Mieszkaniowej w P. nr (...) z dnia 18 listopada 2013 r. w sprawie Regulaminu remontowego na prace termomodernizacyjne w Spółdzielni Mieszkaniowej w P.. Powód wskazał, że mocą powyższej uchwały uchylono trzy wcześniejsze uchwały Rady Nadzorczej, które dotyczyły rozliczenia kosztów termomodernizacji w Spółdzielni Mieszkaniowej w P. i zarzucił, że postanowienia Regulaminu naruszają wskazane w pozwie przepisy prawa. Powód podniósł również, że postępowanie zmierza do stwierdzenia nieważności uchwały nakładającej na członków Spółdzielni (nawet tych rozliczonych już

z termomodernizacji) istotne zobowiązania finansowe, rewidując porządek ustalony mocą wcześniej podejmowanych uchwał Rady Nadzorczej. Kwestionowana uchwała może stać się w każdym czasie podstawą pozwów Spółdzielni przeciwko jej członkom o zapłatę.

Spółdzielnia Mieszkaniowa w P. w odpowiedzi na pozew wniosła o oddalenie powództwa w całości i podniosła, że powód nie wykazał istnienia po jego stronie interesu prawnego w uzyskaniu żadanego pozwem rozstrzygnięcia. Powód nie jest już bowiem zobowiązany do wnoszenia opłat na fundusz termomodernizacyjny, jako że proces termomodernizacji przypadający na budynek przy ul. (...) w P., w którym prawo do lokalu przysługuje powodowi, został już zakończony i rozliczony, a w wyniku rozliczenia na lokal powoda przypada nadpłata. Z ostrożności procesowej pozwana Spółdzielnia odniosła się do zarzutów powoda co do niezgodności kwestionowanych przez powoda postanowień Regulaminu z przepisami prawa wskazując, że nie zasługują one na uwzględnienie.

Interwencję uboczną po stronie powoda złożyła B. W., popierając żądanie powoda o unieważnienie przedmiotowej uchwały Rady Nadzorczej Spółdzielni Mieszkaniowej w P..

Sąd Okręgowy w Warszawie wyrokiem z dnia 22 listopada 2016 r. sygn. akt IV C 9/15 oddalił powództwo (w pkt. I) i zasądził od A. W. i B. W. na rzecz Spółdzielni Mieszkaniowej w P. kwoty po 98,50 zł tytułem zwrotu kosztów procesu (w pkt. II).

Wyrok ten Sąd Okręgowy wydał w oparciu o następujące ustalenia faktyczne:

A. W. przysługuje prawo odrębnej własności lokalu mieszkalnego nr (...) w budynku nr (...) przy ul. (...) w P., który znajduje się w zasobach Spółdzielni Mieszkaniowej w P.. W stosunku do tego budynku przeprowadzona została termomodernizacja.

W dniu 18 listopada 2013 r. Rada Nadzorcza Spółdzielni Mieszkaniowej w P. podjęła uchwałę nr (...), którą: 1) przyjęła zasady tworzenia i gospodarowania funduszem remontowym na prace termomodernizacyjne w Spółdzielni Mieszkaniowej w P. określone regulaminem funduszu remontowego na prace termomodernizacyjne, który stanowił załącznik do uchwały, 2) uchyliła uchwałę Rady Nadzorczej nr (...) z dnia 25 lipca 2011 r. wraz z późniejszymi zmianami na mocy uchwał Rady Nadzorczej nr (...) i (...) i wszelkie obowiązujące, których przedmiotem jest wymiana stolarki okiennej.

Do 29 kwietnia 2015 r. lokatorzy zamieszkujący budynek nr (...) przy ul. (...) w P. obowiązani byli płacić stawkę opłat na fundusz termomodernizacyjny. Od 30 kwietnia 2015 r. opłaty czynszowe nie zawierają tej pozycji. Koszty termomodernizacji budynku nr (...) przy ul. (...) w P. zostały w całości rozliczone w oparciu o regulamin uchwalony uchwałą Rady Nadzorczej nr (...). A. W. z tego tytułu zapłacił na rzecz Spółdzielni Mieszkaniowej w P. ponad 2.000 zł.

Powyższy stan faktyczny Sąd Okręgowy ustalił na podstawie dowodów z dokumentów lub uznał za niesporny pomiędzy stronami.

Sąd Okręgowy zważył, że ani ustawa z dnia 16 września 1982 r. Prawo spółdzielcze (Dz.U. z 2003 r., nr 188, poz. 1848), ani ustawa o spółdzielniach mieszkaniowych z dnia 15 grudnia 2000 r. nie regulują kwestii i procedury stwierdzenia nieważności uchwał rady nadzorczej spółdzielni. Wyjątek stanowią uchwały rady nadzorczej, których przedmiotem jest wykreślenie członka ze spółdzielni, w przypadku których odpowiednie zastosowanie znajduje art. 42 Prawa spółdzielczego. Konsekwencją tego jest to, że nie jest wystarczającą podstawą posiadania interesu w wytoczeniu powództwa bycie członkiem spółdzielni.

Sąd Okręgowy wskazał dalej, że podstawę żądania powoda stanowi art. 189 k.p.c., który wymaga istnienia interesu prawnego, jako przesłanki merytorycznej powództwa. Interes taki występuje wówczas, gdy występuje niepewność prawa lub stosunku prawnego zarówno

z przyczyn faktycznych, jak i prawnych. Interes prawny nie zachodzi z reguły, gdy zainteresowany może na innej drodze osiągnąć w pełni ochronę swoich praw. Zdaniem Sądu Okręgowego powód aktualnie nie ma interesu prawnego w ustaleniu nieważności przedmiotowej uchwały Rady Nadzorczej. W związku z całkowitym rozliczeniem termomodernizacji nie będzie musiał płacić żadnych dodatkowych kosztów. Swoich praw może dochodzić w drodze powództwa o świadczenie, tj. o zapłatę kwoty stanowiącej różnicę pomiędzy kwotą zapłaconą Spółdzielni wyliczoną w oparciu o nowy regulamin, a kwotę, jaką obowiązany byłby zapłacić przy zastosowaniu dotychczasowych regulacji. W toku tego postępowania sąd będzie badał ewentualną nieważność przedmiotowej uchwały Rady Nadzorczej.

W tym stanie rzeczy Sąd Okręgowy oddalił powództwo na podstawie powołanego przepisu oraz obciążył powoda i interwenienta ubocznego kosztami procesu w równych częściach.

Apelację od wyroku Sądu Okręgowego wniósł powód, zaskarżając wyrok w całości i zarzucając mu:

- naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. poprzez dokonanie oceny dowodów w sposób nasuwający zastrzeżenia z punktu widzenia zasad logicznego rozumowania – a mianowicie poprzez przyjęcie, że powód nie posiadał interesu prawnego do wytoczenia powództwa, podczas gdy wskazany przez niego interes prawny nie polegał jedynie na „byciu członkiem pozwanej Spółdzielni”, ale również na tym, że zaskarżona uchwała z uwagi na jej niezgodność z prawem powodowała u powoda stan niepewności co do definitywnego rozliczenia przez pozwaną wieloletniego procesu termomodernizacji na nieruchomości, w której przysługuje powodowi odrębna własność lokalu mieszkalnego; w oparciu o zaskarżoną uchwałę fundusz remontowy na prace termomodernizacyjne te same nieruchomości obciążono wydatkami poniesionymi na inne nieruchomości, co powód wykazał w procesie przed Sądem I instancji;
- naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. poprzez uznanie, że powód może domagać się ochrony swoich interesów poprzez wytoczenie powództwa o zapłatę, podczas gdy wytoczenie takiego powództwa w sytuacji niewyeliminowania przedmiotowej uchwały z obiegu prawnego skazane jest na porażkę.

W oparciu o powyższe zarzuty powód wniósł o:

- zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uwzględnienie powództwa, ewentualnie uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji z uwagi na nierozpoznanie istoty sprawy;
- zasądzenie od pozwanej na rzecz powoda kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego za obie instancje, według norm przepisanych.

Interwenient uboczny po stronie powoda B. W. przyłączyła się do stanowiska powoda.

Pozwana Spółdzielnia Mieszkaniowa w P. wniosła o oddalenie apelacji.

### **Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:**

Apelacja powoda prowadzi do uchylenia zaskarżonego wyroku.

Odnosząc się do podniesionego w apelacji zarzutu naruszenia przez Sąd instancji przepisu art. 233 § 1 k.p.c. wskazać należy, że przepis ten dotyczy oceny wiarygodności

i mocy poszczególnych dowodów przez sąd orzekający przy dokonywaniu ustaleń faktycznych w sprawie, przyznając sądowi swobodę w ocenie zebranego w sprawie materiału dowodowego. Zarzut przekroczenia tego uprawnienia tylko wtedy może być uznany za usprawiedliwiony, jeżeli sąd zaprezentuje rozumowanie sprzeczne z regułami logiki, z zasadami wiedzy, bądź z doświadczeniem życiowym. Sprzeczność istotnych ustaleń sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego zachodzi wtedy, gdy powstaje dysharmonia pomiędzy materiałem zgromadzonym w sprawie, a konkluzją, do jakiej dochodzi sąd na jego podstawie. Ze sprzecznością taką mamy do czynienia wówczas, gdy z treści dowodu wynika co innego niż przyjął sąd, gdy pewnego dowodu nie uwzględniono przy ocenie, gdy sąd przyjął pewne fakty za ustalone, mimo że nie zostały one w ogóle lub niedostatecznie potwierdzone, gdy sąd uznał pewne fakty za nieudowodnione, mimo że były ku temu podstawy lub gdy ocena materiału dowodowego koliduje z zasadami doświadczenia życiowego lub regułami logicznego rozumowania, co oznacza, że sąd wyprowadza błędny logicznie wniosek z ustalonych przez siebie faktów.

Ze sformułowania zarzutów apelacyjnych, jak i ze szczegółowego ich uzasadnienia wynika, że apelujący kwestionuje w istocie ocenę prawną żądania dochodzonego pozwem dokonaną przez Sąd pierwszej instancji, polegającą na uznaniu, że powodowi nie przysługuje interes prawny w żądaniu ustalenia nieważności uchwały nr (...) Rady Nadzorczej Spółdzielni Mieszkaniowej w P. z dnia 18 listopada 2013 r. w sprawie Regulaminu funduszu remontowego na prace termomodernizacyjne w Spółdzielni Mieszkaniowej w P.. Kwestia ta dotyczy jednak nie ustaleń faktycznych, lecz wykładni i stosowania przepisów prawa materialnego. Wobec tego zarzuty apelacyjne, pomimo niefortunnego sformułowania, zmierzały faktycznie do zakwestionowania sposobu zastosowania przez Sąd Okręgowy, w okolicznościach niniejszej sprawy, przepisu materialnoprawnego, jakim jest art. 189 k.p.c.

Jak wskazał słusznie Sąd Okręgowy, domagając się ustalenia stosunku prawnego lub prawa na podstawie art. 189 k.p.c. powód wykazać musi istnienie interesu prawnego. Interes prawny stanowi kryterium merytoryczne, a jego brak skutkuje oddaleniem powództwa. Interes prawny występuje wówczas, gdy istnieje niepewność prawa lub stosunku prawnego zarówno z przyczyn faktycznych, jak i prawnych, którą jest w stanie usunąć sądowy wyrok ustalający. Chodzi tu o sytuację, gdy sam skutek, jaki wywoła uprawomocnienie się wyroku ustalającego, definitywnie zakończy spór istniejący lub prewencyjnie zapobiegnie powstaniu takiego sporu w przyszłości. W orzecznictwie przyjęto, że nie zachodzi z reguły interes prawny w rozumieniu art. 189 k.p.c., gdy zainteresowany może osiągnąć w pełni ochronę swych praw na innej drodze, zwłaszcza w drodze powództwa o zasądzenie świadczeń pieniężnych lub niepieniężnych.

Zwrócić trzeba jednak uwagę na fakt, że w doktrynie i orzecznictwie interes prawny w rozumieniu art. 189 k.p.c. ujmuje się szeroko, dlatego formułowany jest postulat wykładni tego pojęcia z uwzględnieniem prawa do sądu. Nie można zatem zakwestionować interesu prawnego, gdy wydanie orzeczenia na podstawie art. 189 k.p.c. ma znaczenie zarówno dla obecnych, jak i dla przyszłych, możliwych, ale obiektywnie prawdopodobnych stosunków prawnych i praw, albo sytuacji prawnej podmiotu występujące z żądaniem. W obecnym stanie prawnym szerokie rozumienie interesu prawnego wynika nie tylko z treści określonych przepisów prawa przedmiotowego, lecz także z uwzględnienia ogólnej sytuacji prawnej osoby poszukującej ochrony. Jest to podstawowa przesłanka zastosowania art. 189 k.p.c., która powinna być interpretowana z zapewnieniem sądowej ochrony prawnej, gwarantowanej przez art. 45 Konstytucji i zobowiązaniami międzynarodowymi Polski, zwłaszcza w art. 14 Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych (Dz.U. z 1977 r., Nr 38, poz. 167) (vide orz. SN z 20.02.2003 r., I CKN 58/01, Legalis nr 58168 i z 02.02.2006 r., II CK 395/05, Legalis nr 173845). Zasadę tę należało mieć na względzie przy ocenie interesu prawnego powoda w niniejszej sprawie.

Sąd Okręgowy w rozpatrywanej sprawie nietrafnie uznał, że powodowi nie przysługuje interes prawny, w rozumieniu art. 189 k.p.c., w żądaniu ustalenia nieważności przedmiotowej uchwały Rady Nadzorczej pozwanej Spółdzielni Mieszkaniowej. Wskazać trzeba, że z przepisu art. 32 § 1-3 Prawa spółdzielczego wynika uprawnienie członków spółdzielni do dochodzenia ich praw na drodze sądowej – w związku z wydanymi przez organy spółdzielni uchwałami. Przepis powyższy nie określa, jakiego rodzaju uprawnienia przysługują członkom spółdzielni. Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 18 marca 2010 r. (V CSK 260/09, Legalis nr 218244) przesądził, że członek spółdzielni może również żądać

ustalenia nieważności (art. 58 k.c. i art. 189 k.p.c.) albo nieistnienia (art. 189 k.p.c.) uchwały zarządu albo rady nadzorczej spółdzielni. Źródłem interesu prawnego w rozumieniu art. 189 k.p.c. jest w takim wypadku stosunek członkostwa w spółdzielni, z którego wynika uprawnienie do kwestionowania uchwał organów spółdzielni, zarówno w drodze żądania uchylenia uchwały, o ile przepisy przyznają takie uprawnienie, jak i żądania ustalenia jej nieważności wobec sprzeczności z prawem, albo jej nieistnienia. W razie niegodzenia się przez członka spółdzielni z treścią podjętych uchwały, z jego praw członkowskich wynika uprawnienie do ich podważania. Jeżeli uchwała jest nieważna, to każdy członek spółdzielni ma interes prawny w tym, aby ją podważyć, bowiem sam fakt członkostwa przesądza o tym, że jest on zainteresowany, aby uchwały organów spółdzielni były podejmowane legalnie i by były ważne (vide orz. SN z 15.07.2010 r., IV CSK 24/10, OSNC 2011/3/30 i z 14.03.2013 r., I CSK 382/12, Biul. SN 2013/6/10).

W sprawie niniejszej bezsporne było, że powód jest członkiem pozwanej Spółdzielni Mieszkaniowej. Fakt ten, powołany przez powoda na rozprawie apelacyjnej, nie został zakwestionowany przez stronę pozwaną. W świetle powyższych rozważań należy stwierdzić, że z samego faktu członkostwa powoda w Spółdzielni Mieszkaniowej w P. wynika jego interes prawny w wytoczeniu powództwa o ustalenie nieważności przedmiotowej uchwały Rady Nadzorczej, mającego za cel unicestwienie uchwały sprzecznej – zdaniem powoda – z prawem, niezależnie od tego, czy przysługuje mu roszczenie o zwrot nadpłaconej sumy pieniężnej uiszczonej przez niego na rzecz Spółdzielni na podstawie Regulaminu funduszu remontowego na prace termomodernizacyjne wprowadzonego sporną uchwałą. Interes prawny w sprawie o ustalenie stosunku prawnego lub prawa nie decyduje oczywiście jeszcze o zasadności powództwa, a jedynie warunkuje możliwość badania i ustalania prawdziwości twierdzeń powoda co do istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa.

W rezultacie przyjęcia błędnego założenia o braku interesu prawnego powoda Sąd pierwszej instancji nie zbadał merytorycznej podstawy żądania pozwu, tj. nie poddał ocenie twierdzeń powoda dotyczących sprzeczności uchwały z przepisami prawa, w kontekście zarzutów przeciwko uchwale sformułowanych w pozwie. Oznacza to nierozpoznanie istoty sprawy. W tej sytuacji stało się konieczne uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania. Rozpoznając sprawę ponownie Sąd Okręgowy winien ocenić zasadność twierdzeń powoda o sprzeczności zaskarżonej uchwały z przepisami prawa i poddać osądowi żądanie pozwu o ustalenie nieważności tej uchwały.

Mając to na uwadze Sąd Okręgowy orzekł jak w sentencji wyroku na podstawie art. 386 § 4 k.p.c. i art. 108 § 2 k.p.c.

SSA Marzena Miąskiewicz SSA Paulina Asłanowicz SSO (del.) Paweł Duda